

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2021/22:UFöU1

Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 470 personer till förfogande för att delta i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali (Minusma) t.o.m. den 31 december 2022, under förutsättning att det även fortsättningsvis finns ett giltigt mandat för styrkan enligt beslut av FN:s säkerhetsråd. Samtliga motioner avstyrks.

I betänkandet finns sju reservationer (M, SD, C, L) och ett särskilt yttrande (KD).

Behandlade förslag

Proposition 2021/22:22 Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali.

Nio yrkanden i fyra följdmotioner.

Fyra yrkanden i tre motioner från allmänna motionstiden 2021/22.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Bakgrund	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	6
Utskottets överväganden.....	8
Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali m.m.....	8
Avveckling av svenskt deltagande i Minusma	13
Förhållningssätt till svenskt deltagande i Minusma.....	15
Utvecklingssamarbete med Mali och dess närområde.....	17
Reservationer	20
1. Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali m.m., punkt 1 (SD).....	20
2. Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali m.m., punkt 1 (C)	20
3. Avveckling av svenskt deltagande i Minusma, punkt 2 (SD).....	21
4. Avveckling av svenskt deltagande i Minusma, punkt 2 (C)	22
5. Avveckling av svenskt deltagande i Minusma, punkt 2 (L).....	22
6. Förhållningssätt till svenskt deltagande i Minusma, punkt 3 (M).....	23
7. Utvecklingssamarbete med Mali och dess närområde, punkt 4 (SD) ...	24
Särskilt yttrande	26
Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali m.m., punkt 1 (KD)	26
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	28
Propositionen	28
Följdmotionerna	28
Motioner från allmänna motionstiden 2021/22	29

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali m.m.

Riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 470 personer till förfogande för att delta i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali (Minusma) t.o.m. den 31 december 2022, under förutsättning att det även fortsättningsvis finns ett giltigt mandat för styrkan enligt beslut av FN:s säkerhetsråd.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2021/22:22 och avslår motionerna

2021/22:4257 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 4 och

2021/22:4268 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 2.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (C)

2. Avveckling av svenskt deltagande i Minusma

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2571 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 7,

2021/22:4257 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 3,

2021/22:4262 av Joar Forssell m.fl. (L) och

2021/22:4268 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 1.

Reservation 3 (SD)

Reservation 4 (C)

Reservation 5 (L)

3. Förhållningssätt till svenskt deltagande i Minusma

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3641 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 3,

2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 42 och

2021/22:4266 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 1 och 2.

Reservation 6 (M)

4. Utvecklingssamarbete med Mali och dess närområde

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2571 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 6 och

2021/22:4257 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 7 (SD)

Stockholm den 2 december 2021

På sammansatta utrikes- och försvarsutskottets vägnar

Hans Wallmark

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Hans Wallmark (M), Niklas Karlsson (S), Kenneth G Forslund (S), Pål Jonson (M), Kerstin Lundgren (C), Hanna Gunnarsson (V), Jörgen Berglund (M), Per Söderlund (SD), Lars Adaktusson (KD), Olle Thorell (S), Björn Söder (SD), Elisabeth Falkhaven (MP), Hans Rothenberg (M), Paula Holmqvist (S), Mats Nordberg (SD), Maria Nilsson (L) och Diana Laitinen Carlsson (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Den 15 oktober 2021 lämnade regeringen proposition 2021/22:22 Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali till riksdagen. I propositionen föreslås att riksdagen ska medge att regeringen ställer en svensk väpnad styrka till förfogande för att delta i FN:s stabiliseringsinsats i Mali (Minusma) t.o.m. den 31 december 2022, under förutsättning att det även fortsättningsvis finns ett giltigt mandat för styrkan enligt beslut av FN:s säkerhetsråd.

Propositionen har hänvisats till utrikesutskottet. Utrikesutskottet och försvarsutskottet har därefter med stöd av 7 kap. 7 § riksdagsordningen beslutat att bereda propositionen och dess följdmotioner i ett sammansatt utrikes- och försvarsutskott (UFöU). I betänkandet behandlas även fyra yrkanden i tre motioner från den allmänna motionstiden 2021/22.

Vid det sammansatta utskottets sammanträde den 11 november 2021 informerade kabinettssekreterare Robert Rydberg, statssekreterare Jan-Olof Lind samt företrädare för Försvarsmakten om svenskt deltagande i internationella militära insatser i Mali.

Bakgrund

FN:s säkerhetsråd antog den 5 juli 2012 resolution 2056 (2012) som fastställde att situationen i Mali utgör ett hot mot internationell fred och säkerhet.

Den 12 oktober samma år antog FN:s säkerhetsråd resolution 2071 (2012) som bl.a. uppmanade det internationella samfundet att stödja Malis försvars- och säkerhetsstyrkor med utbildning och rådgivning. Den 20 december 2012 antog säkerhetsrådet resolution 2085 (2012), som med stöd av FN-stadgans kapitel VII medgav etableringen av en afrikanskledd internationell stödinsats i Mali (African-led International Support Mission to Mali, Afisma). I resolutionen ombads FN:s generalsekreterare att upprätta en FN-närvaro i landet.

Den 17 januari 2013 beslutade EU att inrätta en militär utbildnings- och rådgivningsinsats till stöd för Malis försvarsmakt (EUTM Mali). Regeringen beslutade den 31 januari 2013 att Sverige skulle delta i EUTM Mali med högst 15 personer under högst 15 månader. Det svenska deltagandet har därefter förlängts till den 31 december 2021.

Den 25 april 2013 antog FN:s säkerhetsråd resolution 2100 (2013), som med stöd av FN-stadgans kapitel VII inrättade en FN-ledd stabiliseringsinsats i Mali (United Nation Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali, Minusma). Den 1 juli 2013 integrerades Afismas militära styrkor i FN-insatsen, och den 12 februari 2014 skickade FN-sekretariatet en formell

förfrågan till Sverige om styrkebidrag till underrättelseenheten (All Sources Information Fusion Unit, Asifu) i Minusma.

Den 12 juni 2014 biföll riksdagen regeringens förslag att ställa en väpnad styrka till förfogande för deltagande i Minusma (prop. 2013/14:189, bet. 2013/14:UFöU2, rskr. 2013/14:335). Den 11 september 2014 fattade regeringen beslut om att ingå ett samförståndsavtal med FN om ett svenskt styrkebidrag till Minusma. Avtalet undertecknades av utrikesministern den 25 september 2014.

Det svenska deltagandet i FN:s militära stabiliseringsinsats i Mali har tidigare varit föremål för riksdagens ställningstagande genom förslag i

- prop. 2014/15:68 (bet. 2014/15:UFöU3, rskr. 2014/15:184)
- prop. 2015/16:119 (bet. 2015/16:UFöU3, rskr. 2015/16:231)
- prop. 2016/17:128 (bet. 2016/17:UFöU3, rskr. 2016/17:310)
- prop. 2017/18:180 (bet. 2017/18:UFöU4, rskr. 2017/18:395)
- prop. 2018/19:69 (bet. 2018/19:UFöU3, rskr. 2018/19:255)
- prop. 2019/20:29 (bet. 2019/20:UFöU3, rskr. 2019/20:94)
- prop. 2020/21:32 (bet. 2020/21:UFöU3, rskr. 2020/21:119).

Det senaste beslutet gäller till utgången av december 2021.

Den 29 juni 2021 antog FN:s säkerhetsråd resolution 2584 (2021) som förlängde Minusmas mandat med ett år t.o.m. den 30 juni 2022.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen medger att regeringen fortsätter att ställa en svensk väpnad styrka till förfogande för deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali (Minusma) t.o.m. den 31 december 2022, under förutsättning att det även fortsättningsvis finns ett giltigt mandat för styrkan enligt beslut av FN:s säkerhetsråd. Minusmas övergripande uppgift är att stödja genomförandet av fredsavtalet från 2015. Mandatet omfattar även bl.a. stabiliseringsinsatser, skydd av civila och att främja mänskliga rättigheter, stödja humanitär verksamhet och stödja den politiska övergångsprocessen, inklusive genomförande av kommande val.

Den politiska utvecklingen i Mali är mycket oroande. Militärkupper genomfördes i Mali i augusti 2020 och maj 2021. Sedan september 2020 genomförs en övergångsperiod om 18 månader för en återgång till folkvalt styre. Regeringens bedömning är att Minusma har en viktig roll att spela i landet även med anledning av den senaste tidens händelseutveckling. Genom sin fortsatta närvaro och sina uppgifter, inklusive sitt utvidgade mandat om stöd till övergångsprocessen och genomförandet av val, bidrar Minusma till att stödja Malis återgång till folkvalt styre.

Avsikten är att det planerade svenska styrkebidraget även fortsättningsvis ska bestå av ett lätt skyttekompani som tillsammans med en svensk nationell stödenhet utgör en del av Minusmas samlade förmåga att upprätthålla FN:s säkerhetsrådsresolution 2584 (2021). Det svenska skyttekompaniet kommer

att vara stationerat i Gao, huvudort i Minusmas östra sektor. Det svenska styrkebidraget kan emellertid komma att användas i hela Minusmas insatsområde.

Utskottets överväganden

Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 470 personer till förfogande för att delta i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali (Minusma) t.o.m. den 31 december 2022, under förutsättning att det även fortsättningsvis finns ett giltigt mandat för styrkan enligt beslut av FN:s säkerhetsråd. Riksdagen avslår motionsyrkanden om förhållningssätt till legosoldater, inklusive den s.k. Wagnergruppen.

Jämför reservation 1 (SD) och 2 (C) samt det särskilda yttrandet (KD).

Propositionen

Genom resolution 2100 (2013) fastställde FN:s säkerhetsråd att situationen i Mali utgjorde ett hot mot internationell fred och säkerhet och beslutade, med stöd av kapitel VII i FN-stadgan, att upprätta Minusma. Insatsen har förlängts genom resolutionerna 2164 (2014), 2227 (2015), 2295 (2016), 2364 (2017), 2423 (2018), 2840 (2019), 2531 (2020) samt senast genom resolution 2584 (2021) då insatsen förlängdes t.o.m. den 30 juni 2022.

En förutsättning för att det ska finnas kontinuitet i det folkrättsliga mandatet under FN-stadgans kapitel VII också efter den 30 juni 2022 är att FN:s säkerhetsråd förlänger mandatet för Minusma efter detta datum. Det finns även en inbjudan till FN av Malis regering som utgör ytterligare en folkrättslig grund för insatsen. Denna inbjudan förlorar inte giltighet i ljuset av den senaste politiska utvecklingen.

Det övergripande målet med Sveriges deltagande i insatsen är att inom ramen för tillgängliga resurser och förmågor bidra till att uppfylla Minusmas mandat enligt säkerhetsrådsresolution 2584 (2021) och därigenom bidra till förbättrad säkerhet i Mali och långsiktig fred.

Regeringen föreslår i propositionen att en svensk väpnad styrka ska ställas till förfogande för deltagande i Minusma t.o.m. den 31 december 2022, under förutsättning att det finns ett giltigt mandat för styrkan enligt beslut av FN:s säkerhetsråd. Det svenska bidraget ska under 2022 utgöras av ett lätt skyttekompani. Tillsammans med en nationell stödenhet ska det utgöra en del av Minusmas samlade förmåga att upprätthålla säkerhetsrådsresolution 2584 (2021).

Det svenska skyttekompaniet föreslås fortsättningsvis vara stationerat i Gao, huvudort i Minusmas östra sektor. Det svenska styrkebidraget kan dock

komma att användas i hela Minusmas insatsområde. Det svenska truppbidraget förutses under normala omständigheter uppgå till ca 220 personer på plats. Under försämrade säkerhetsförhållanden ska styrkan kunna förstärkas tillfälligt med kort varsel. Sammantaget ska det svenska bidraget kunna uppgå till högst 470 personer.

Sverige har tillsammans med likasinnade noga följt de mycket oroande uppgifterna om att Malis ledning överväger samarbete med legosoldater. Enligt propositionen följer regeringen vilka samarbeten Mali ingår och bedömningen är att om den maliska regeringen skulle göra verklighet av samarbete med legosoldater vore det oacceptabelt och skulle få konsekvenser för det internationella samfundets militära insatser i Mali.

Motionerna

I motion 2021/22:4268 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 2 anförs att Sverige ska lämna Minusmainsatsen med snabbhet om den maliska regeringen anlitar Wagnergruppen. Motionärerna ser anlitaandet av Wagnergruppen som en röd linje och anser att regeringen även bör se det så.

I kommittémotion 2021/22:4257 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 4 anförs att det svenska deltagandet i Minusma ska avslutas omedelbart om den maliska ledningen inleder samarbete med legosoldater.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis påminna om det övergripande syftet med Sveriges deltagande i internationella militära insatser. Utskottet anser i likhet med i betänkande 2020/21:UF6U4 Säkerhetspolitisk inriktning – Totalförsvaret 2021–2025 att Sveriges deltagande i insatserna bidrar till att värna och främja övergripande säkerhetspolitiska intressen såsom ökat multilateralt samarbete och en regelbaserad världsordning med FN-stadgan som grund. Det övergripande utrikes- och säkerhetspolitiska syftet med Sveriges medverkan i internationella militära insatser är att bidra till fred och säkerhet, att förebygga konflikter och skapa förutsättningar för att bygga hållbar fred och hållbar fattigdomsbekämpning. Deltagandet utgör en integrerad del av den solidariska säkerhetspolitiken.

Frågan har även behandlats i betänkandet om Sveriges samlade politik för internationell militär och civil krishantering (skr. 2016/17:196, bet. 2017/18:UU8). Där framhålls att Sveriges deltagande i internationell krishantering bl.a. bidrar till att upprätthålla och stärka den regelbaserade världsordningen. För att bygga säkerhet behöver vi använda hela bredden av våra säkerhetspolitiska instrument som diplomati, medling, konfliktförebyggande och förtroendeskapande åtgärder samt nationell civil, polisiär och militär förmåga. Utgångspunkten för Sveriges engagemang är att säkerhet byggs bäst i samverkan och i partnerskap med andra. I en tid av allt fler gränsöverskridande hot och nära samband mellan inre och yttre säkerhet är detta än viktigare. Sveriges deltagande i fredsfrämjande insatser är också

viktigt för vår nationella säkerhet och vår försvarsförmåga. Det är därmed viktigt för Sverige att vara en solidarisk, trovärdig och ansvarstagande partner i internationella krishanteringsinsatser som bygger säkerhet tillsammans med andra.

Utskottet delar regeringens uppfattning att Sverige genom att delta i FN:s stabiliseringsinsats utgör en solidarisk samarbetspartner i arbetet för att öka säkerheten, förebygga konflikter samt skapa förutsättningar för hållbar fattigdomsbekämpning, stabilitet och utveckling i Mali och att det svenska truppbidraget är en del av en samlad svensk insats i Mali.

Utskottet påminner vidare om att 15 kap. 16 § regeringsformen anger att en svensk väpnad styrka får sändas till ett annat land om riksdagen medger det, om det medges i en lag som anger förutsättningarna för åtgärden eller om skyldigheten att vidta åtgärden följer av en internationell överenskommelse eller en förpliktelse som har godkänts av riksdagen. Utskottet vill, liksom vid tidigare beslut om deltagande i Minusma, understryka att denna demokratiska förankring är väsentlig för att uppnå ett starkt folkligt stöd för insatserna. Att riksdagen ger regeringen ett bemyndigande att sända svenska trupper på uppdrag utomlands är ett beslut som innebär ett betydande ansvar. Som tragiska erfarenheter visar kan man inte utesluta förluster av människoliv i samband med fredsfrämjande uppdrag och krishanteringsinsatser.

Utskottet konstaterar att det finns ett tydligt folkrättsligt mandat för den aktuella insatsen i Mali och att ett svenskt deltagande svarar mot en direkt förfrågan från FN. En förutsättning för att det ska finnas ett folkrättsligt mandat också efter den 30 juni 2022 – som därmed också inbegriper det svenska bidraget – är att säkerhetsrådet antar en resolution som förlänger Minusmas mandat efter detta datum i enlighet med FN-stadgans kapitel VII.

Utöver mandatet från FN:s säkerhetsråd finns det även en inbjudan till FN från Malis regering. Denna inbjudan förlorar inte giltighet i ljuset av den senaste politiska utvecklingen i Mali.

Utskottet konstaterar att det är Minusmas främsta uppgift enligt FN:s säkerhetsrådsresolution 2584 (2021) att stödja genomförandet av övergångsavtalet. Vidare ska Minusma underlätta genomförandet av övergångsavtalet genom att skydda civila, minska våldet mellan grupper och återupprätta statlig närvaro, inklusive tillgången till grundläggande samhällsservice. I säkerhetsrådsresolutionen uppmanas den maliska regeringen att omedelbart återuppta den inklusiva övergång i Mali som ska leda till val inom den etablerade 18-månadersgränsen i enlighet med övergångsavtalet. Säkerhetsrådsresolutionen uttrycker en stor otålighet över de återkommande förseningarna av genomförandet av avtalet, och dessa förseningar anses av säkerhetsrådet bidra till ett politiskt och säkerhetsmässigt vakuum som äventyrar landets stabilitet och utveckling.

Utskottet vill, liksom i tidigare betänkanden, understryka att skydd av och respekt för folkrätten, inklusive de mänskliga rättigheterna och den internationella humanitära rätten, är centralt. Detta bör genomsyra agerandet i alla faser av planeringen och genomförandet av en insats.

Utskottet konstaterar att den politiska utvecklingen i Mali är mycket oroande. Den maliska regeringen har under hösten informerat om att den inte har kommit tillräckligt långt i sina förberedelser för att kunna hålla val den 27 februari 2022 såsom överenskommits i övergångsavtalet. Västafrikanska staters ekonomiska gemenskap (Economic Community of West African States, Ecowas) har sedan militärkuppen i augusti 2020 initierat en medlingsprocess med den maliska övergångsregimen för att uppnå en övergång till civilt styre. Vid Ecowas toppmöte den 7 november 2021 beklagade Ecowasländernas stats- och regeringschefer starkt frånvaron av en detaljerad tidtabell för de olika steg som krävs för att genomföra val den 27 februari 2022. Ecowas uppmanade den maliska övergångsregeringen att agera för en snabb återgång till efterlevnad av konstitutionen. Ecowas beslutade vid samma möte att införa sanktioner med omedelbar verkan mot individer och grupper vars agerande har haft negativa konsekvenser för genomförandet av den politiska övergången. Utskottet vill understryka vikten av att Malis övergångsregering genomför sin handlingsplan för genomförandet av övergångsavtalet så att Mali kan återgå till ett folkvalt styre.

Utskottet konstaterar att det finns oroande uppgifter om att den maliska regeringen överväger att anlita den s.k. Wagnergruppen för militära ändamål. Enligt rapporter från Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) tillhandahåller den s.k. Wagnergruppen legosoldater till konflikter i olika delar av världen som t.ex. i Ukraina och Syrien. I Afrika har den s.k. Wagnergruppen varit involverad i väpnade konflikter i Centralafrikanska republiken, Moçambique, Libyen, Sudan och Kongo-Kinshasa.

Den s.k. Wagnergruppen beskrivs omväxlande som ett privat militärt företag med ryska kopplingar, en rysk paramilitär organisation och som en rysk halvstatlig säkerhetsstyrka. Dessa olika benämningar illustrerar svårigheterna med att rättsligt definiera denna gruppering. Enligt FN:s arbetsgrupp som hanterar människorättsfrågor när det gäller legosoldater gör oklarheten kring den s.k. Wagnergruppens rättsliga ställning det svårt att fastställa vilka lagar och vilken internationell rätt som gäller för en gruppering som denna. Utskottet konstaterar att icke-transparenta kontraktsförhållanden mellan grupperingar som Wagnergruppen och stater gör det möjligt för legosoldater att undkomma rättsligt ansvar och kringgå skyldigheter att följa internationell rätt och/eller nationell rätt i länder där de verkar. Bristen på transparens gör det svårare att utreda ansvar för människorättskränkningar, t.ex. vem eller vilka som kan ådömas ansvar och det försämrar därmed möjligheterna för utsatta att få rätt i domstol. Utskottet konstaterar i sammanhanget att en expertpanel utsedd av FN:s säkerhetsråd rapporterade i juni 2021 [S/2021/569] att ryska ”militära instruktörer” från den s.k. Wagnergruppen ska ha varit involverade i kränkningar av internationell humanitär rätt i Centralafrikanska republiken och att dessa kränkningar inbegrep urskillningslöst dödande av obebäpnade civila och summariska avrättningar av individer som påstås tillhöra beväpnade grupper. Utskottet noterar att den tyska försvarsministern Annegret Kramp-Karrenbauer har

uttalat att ett maliskt samarbete med ryska legosoldater skulle få konsekvenser för det tyska deltagandet i Minusma. Utskottet vill understryka att det är oacceptabelt att svenska militära styrkor skulle fortsätta verka i Mali för det fall den maliska regeringen skulle anlita legosoldater såsom den s.k. Wagnergruppen.

Utskottet noterar att EU:s utrikesministrar vid utrikesrådet den 15 november 2021 diskuterade den försämrade situationen i Mali. Utrikesministrarna kom överens om att upprätta ett ramverk för sanktioner mot de individer som motsätter sig övergången till ett demokratiskt styre. Utrikesministrarna kom även vid samma möte överens om att införa sanktioner mot medlemmar av den s.k. Wagnergruppen.

Utskottet noterar att regeringen i skriftligt samråd med EU-nämnden den 30 november 2021 har meddelat att regeringen avser att avstå från att rösta när det gäller beslut om en stödåtgärd inom ramen för den europeiska fredsfaciliteten för att stödja Malis försvarsmakt i anslutning till EU:s militära utbildningsuppdrag (EUTM) i Mali. Som skäl för att avstå från att delta i omröstningen anger regeringen att det finns brister i såväl förslaget till stödåtgärd som dess hantering. EU:s medlemsstater har fått kort tid att granska förslaget och den information som EU-institutionerna har lämnat om förslagets innehåll har varit bristfällig. Därtill anser regeringen att det kan ifrågasättas om det är lämpligt att tillhandahålla utrustning till den maliska försvarsmakten med hänsyn till det rådande politiska läget i Mali och de oroväckande uppgifterna om att Malis övergångsledning överväger ett samarbete med legosoldater.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det under försämrade säkerhetsvillkor kan uppstå behov av snabba förstärkningar av den svenska insatsen. Av det skälet är det viktigt att det på förhand finns en marginal som riksdagen har beslutat om och som kan tas i anspråk för räddnings-, förstärknings- och evakueringsinsatser. Denna marginal ska dock inte vara större än vad som är nödvändigt i varje enskilt fall. Utskottet förutsätter att riksdagen får information genom de berörda utskotten eller i kammaren i anslutning till att en beslutad marginal för en förstärknings- eller evakueringsinsats tas i anspråk.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att riksdagen bifaller propositionen. Utskottet förordar därmed att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 470 personer till förfogande för deltagande i Minusma t.o.m. den 31 december 2022, under förutsättning att det även fortsättningsvis finns ett giltigt mandat för styrkan enligt beslut av FN:s säkerhetsråd.

Utskottet föreslår med hänvisning till det ovan anförda att riksdagen avslår motionerna 2021/22:4257 yrkande 4 och 2021/22:4268 yrkande 2.

Avveckling av svenskt deltagande i Minusma

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om avveckling av det svenska deltagandet i Minusma.

Jämför reservation 3 (SD), 4 (C) och 5 (L).

Propositionen

Sveriges bidrag till Minusma bedöms av Försvarsmakten ta 18 månader att avveckla på ett ordnat sätt. Enligt propositionen bedömer regeringen att en avveckling av insatsen förutses ske senast vid halvårsskiftet 2024, i samråd med FN och andra parter. En ordnad avveckling av insatsen påbörjas under 2023.

Det av FN:s säkerhetsråd förnyade mandatet under 2021 innebär att Minusma åläggs att stödja Mali i den pågående politiska övergångsperioden, inklusive valprocessen och återgången till en konstitutionell ordning och civilt styre. Därutöver har insatsen fortfarande följande huvudsakliga uppgifter: stödja genomförandet av fredsavtalet, den politiska dialogen liksom nationell försoning, skydda civila och stödja stabilisering av landet, inklusive att motverka asymmetriska hot, skydda FN-personal, främja och skydda mänskliga rättigheter och stödja humanitär biståndsverksamhet. Med sitt breddade mandat bidrar Minusma genom att stödja åtgärder under övergångsperioden, inklusive uppdraget att stödja genomförandet av kommande val som planeras till februari 2022. Efter militärkuppen 2021 ställde Ecowas krav på att Mali bl.a. skulle respektera övergångsperioden och genomföra allmänna val inom utsatt tidsram. Ecowas framhöll samtidigt vikten av fortsatt stöd från det internationella samfundet för genomförandet av övergångsprocessen. Sverige har i likhet med EU gett sitt fulla stöd till de krav som Ecowas ställt på Mali. Malis övergångsregering har antagit en handlingsplan för genomförandet av övergångsperioden.

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:2571 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 7 anförs att regeringen inom maximalt ett år bör avsluta det svenska deltagandet i Minusma. Sverige behöver fokusera på återuppbyggnaden av totalförsvaret och därför sätta en borte gräns för vårt militära engagemang i Mali.

I kommittémotion 2021/22:4257 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 3 anförs att den svenska väpnade styrkan i Minusma ska vara avvecklad senast vid halvårsskiftet 2023. Sverige behöver fokusera på återuppbyggnaden av totalförsvaret och därför sätta en borte gräns för vårt militära engagemang i Mali. Även i kommittémotion 2021/22:4262 av Joar Forssell m.fl. (L) anförs att den svenska väpnade styrkan i Minusma ska vara avvecklad senast vid

halvårsskiftet 2023. Som skäl för detta nämns Malis avsaknad av folkvalt styre, ett försämrat säkerhetsläge, osäkerhet kring Frankrikes engagemang och de maliska tankarna om att anlita den s.k. Wagnergruppen.

I motion 2021/22:4268 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 1 anförs att Sverige ska ompröva sitt bidrag till och målsättning för Minusmainsatsen för att lämna landet helt redan vid halvårsskiftet 2023 om demokratiska val inte planeras och genomförs under 2022 i Mali. Om val ej genomförs saknas förutsättningar för Sverige att understödja en långsiktig hållbar politisk lösning på krisen i landet genom militär närvaro.

Utskottets ställningstagande

I det föregående har utskottet tillstyrkt regeringens proposition och därmed tagit ställning för att Sverige ska fortsätta ställa en väpnad styrka till förfogande för deltagande i Minusma till utgången av 2022.

Utskottet vill i sammanhanget påminna om att regeringen i proposition 2020/21:30 Totalförsvaret 2021–2025 uttryckte att deltagandet i internationella militära insatser bör utgå från de resurser och förmågor som utvecklas inom ramen för Försvarmaktens förmåga att försvara Sverige mot väpnat angrepp. Försvarsberedningen anförde att svenskt deltagande i internationella militära insatser under nästa försvarsbeslutsperiod måste övervägas noga och utifrån en bred analys. En sådan analys måste innefatta utrikes- och säkerhetspolitiska avvägningar, inklusive insatsernas roll i Sveriges internationella försvarssamarbeten. En bedömning måste också göras av var och i vilka konstellationer Sverige kan göra störst nytta med de begränsade resurser som kommer att kunna ställas till förfogande under denna period. I varje enskilt fall bör noggranna bedömningar göras av kostnader och de sammantagna konsekvenserna för Försvarmaktens nationella förmåga och möjligheter att genomföra planerad tillväxt. Utskottet utgår från att regeringen i sina överväganden om eventuella fortsatta bidrag till Minusma beaktar hur Sveriges begränsade resurser används på bästa sätt.

Utskottet är inte i dagsläget berett att uttala sig om en förlängning av denna insats efter den 31 december 2022 genom att ta ställning till motionsyrkanden om att sätta en borte tidsgräns för Sveriges militära bidrag till Minusma.

Utskottet föreslår med hänvisning till det ovan anförda att riksdagen avslår motionerna 2021/22:2571 yrkande 7, 2021/22:4257 yrkande 3, 2021/22:4262 och 2021/22:4268 yrkande 1.

Förhållningssätt till svenskt deltagande i Minusma

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om förhållningssätt till svenskt deltagande i Minusma.

Jämför reservation 6 (M).

Propositionen

I ljuset av det breda och långsiktiga svenska engagemanget i Mali avser regeringen vid lämpligt tillfälle ta initiativ till en utvärdering av Sveriges samlade engagemang i Mali.

Motionerna

I kommittémotionerna 2021/22:3641 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 3 och 2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl (M) yrkande 42 anförs att regeringen ska ta fram en svensk exitstrategi för Sveriges bidrag till Minusmainsatsen i Mali som tar ett helhetsgrepp på hela Sveriges engagemang i Mali och dess närområde. En exitstrategi ska ta ett helhetsgrepp på hur olika delar av den svenska närvaron i Mali – militära insatser, biståndsverksamhet, diplomatisk och politisk dialog – påverkas av en avveckling.

I kommittémotion 2021/22:4266 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1 anförs att det behövs en nära dialog med Frankrike kring utveckling och avveckling av svenska insatser i Mali. I samma motion yrkande 2 anförs att det behövs en tydligare redovisning av syfte, mål och ramar samt uppföljning av den svenska militära insatsen i Mali.

Utskottets ställningstagande

De nationella målsättningarna för det svenska militära bidraget till Minusma är på ett övergripande plan att uppfylla Minusmas mandat enligt säkerhetsrådets resolution 2584 (2021), inom ramen för tillgängliga resurser och förmågor, och därigenom bidra till förbättrad säkerhet och långsiktig fred i Mali. Det militära bidraget kan ses som en komponent i det bredare svenska stödet till Mali och Sahelregionen. Därtill ska Försvarsmakten fördjupa sin kunskap om och erfarenhet av FN:s fredsfrämjande verksamhet för att, när tillfälle ges, kunna lämna ytterligare styrkebidrag till FN, om behov finns och om efterfrågad förmåga finns tillgänglig. Det militära deltagandet ska även bidra till att utveckla förmågan hos nationella krigsförband och staber att samverka i en internationell kontext. Det svenska deltagandet i Minusma ska vidare bidra till genomförandet av den feministiska utrikespolitiken.

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att Minusma har en viktig roll att spela i Mali, inte minst genom de delar av mandatet som handlar om stabilisering och skydd av civila.

Utskottet vill framhålla vikten av nationella mål för att möjliggöra löpande uppföljning. Samtidigt bör de nationella målen för en internationell fredsbevarande insats vara förenliga med det övergripande mandat som den internationella insatsen har, och det är av stor vikt att eventuella nationella målsättningar inte konkurrerar med insatsens samlade målsättningar.

Enligt utskottets uppfattning bör insatserna i möjligaste mån utformas som en integrerad och samlad del av svensk politik. De möjligheter till synergier som finns mellan bistånds- och utvecklingsåtgärder, diplomati, politik samt militär närvaro måste alltid tillvaratas.

Utskottet vill understryka att systematisk återrapportering och erfarenhetsinhämtning är centralt för att kunna dra lärdomar av Sveriges bidrag till internationella insatser. Detta är nödvändigt för att förankra insatserna hos det svenska folket och möjliggöra en rationell styrning av insatserna. Vikten av uppföljning och utvärdering har också betonats i samband med riksdagens behandling av regeringens skrivelse om Sveriges samlade politik för internationell civil och militär krishantering (skr. 2016/17:196, bet. 2017/18:UU8, rskr. 2017/18:48).

Riksdagen har vid ett antal tillfällen genom tillkännagivanden understrukit vikten av att utvärdera internationella militära insatser mot uppföljningsbara mål. Utskottet noterar att även Försvarsberedningen anser att resultaten av internationella insatser, såväl i insatsområdet som för Försvarsmakten, bör följas upp på ett mer systematiskt och heltäckande sätt än i dag. Regeringen framhöll i totalförsvarspropositionen (2020/21:30) att även om det är svårt att mäta de direkta resultaten och specifika effekterna av ett svenskt bidrag så är det möjligt att sätta upp mål för Sveriges nationella engagemang i internationella insatser ur ett utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiskt perspektiv och utvärdera svenska bidrag i förhållande till dessa mål.

Utskottet anser i likhet med i betänkande 2020/21:UFöU4 att Sverige i möjligaste mån bör bidra i reformarbetet och utvecklingen av insatsverksamheten i FN för att förbättra styrning, genomförande och anpassning av insatser. Övergången från och utfasningen av internationella insatser är i detta sammanhang en viktig fråga.

Mot den bakgrunden välkomnar utskottet att regeringen enligt propositionen avser att ta initiativ till en utvärdering av Sveriges samlade engagemang i Mali. Utskottet förutsätter att en sådan utvärdering redovisas för riksdagen på lämpligt sätt.

Regeringen och företrädare för Försvarsmakten har under det gångna året informerat om Sveriges deltagande i internationella militära insatser i Mali vid parallella sammanträden i utrikesutskottet och försvarsutskottet den 21 januari, den 22 april och den 8 juni.

Utskottet ser att det även fortsättningsvis finns ett behov av att regeringen informerar berörda utskott regelbundet om läget för militära insatser utomlands så att riksdagen kan följa utvecklingen för de insatser som riksdagen har gett sitt godkännande till enligt 15 kap. 16 § regeringsformen. Enligt sammansatta utrikes- och försvarsutskottet behöver situationen i Mali

analyseras löpande utifrån den osäkra, komplexa och oförutsägbara utvecklingen. Utskottet noterar också den samordning som sker inom Sahelkoalitionen som en viktig bas för framtida analys och agerande.

Det behöver finnas en beredskap för de konsekvenser som slutsatserna av denna analys kan få för det svenska bidraget. Mot denna bakgrund anser utskottet att regeringen utan dröjsmål och utan anmodan ska informera utrikesutskottet om läget för de militära insatserna i Mali när läget motiverar det, eller minst en gång i kvartalet. Informationen bör bl.a. omfatta insatsens utformning, eventuellt förändrade förutsättningar för insatsen och insatsens bidrag till måluppfyllandet. I den mån regeringens dialog med ledningen för insatsen rör ovannämnda frågor ska regeringen även redogöra för innehållet i denna dialog.

Om förutsättningarna för insatsen skulle förändras plötsligt, exempelvis genom att Malis regering ingår samarbete med den s.k. Wagnergruppen, måste regeringen återkomma till riksdagen eller genom berörda utskott för information om regeringens genomförande av riksdagens beslut om mandat för insatsen. Ett samarbete mellan Mali och Wagnergruppen skulle få avgörande konsekvenser för Sveriges militära insatser i Mali.

Med hänvisning till det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna 2021/22:3641 yrkande 3, 2021/22:3776 yrkande 42 och 2021/22:4266 yrkandena 1 och 2.

Utvecklingssamarbete med Mali och dess närområde

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om utvecklingssamarbete med Mali och dess närområde.

Jämför reservation 7 (SD).

Propositionerna

De svenska militära bidragen till Minusma och Takuba beskrivs i propositionerna 2021/22:22 och 2021/22:10 som komponenter i ett bredare svenskt engagemang i Mali och Sahelregionen som sammantaget syftar till långsiktig stabilitet och utveckling i Mali och regionen. Sveriges nuvarande strategi för utvecklingssamarbete med Mali för perioden 2021–2025 omfattar sammantaget 2 000 miljoner kronor och genomförs av Sida (1 950 miljoner kronor) och Folke Bernadotteakademien (50 miljoner kronor). Strategin ska sammanfattningsvis bidra till att främja demokrati, respekt för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer, konfliktförebyggande, jämställdhet och breda insatser på miljöområdet. Med anledning av militärkuppen i maj 2021 beslutade Sveriges ambassad i Bamako att frysa utbetalningar och beredningar av nya projekt som har staten eller statliga institutioner som motpart inom ramen för det befintliga utvecklingssamarbetet. I strategin för Sveriges

utvecklingssamarbete med Mali anges att direkt samarbete med statliga aktörer bör ske endast efter noggrann riskbedömning.

Det kan även nämnas att i juni 2018 beslutade regeringen att tillföra 400 miljoner kronor till den regionala strategin för utvecklingssamarbete med Afrika söder om Sahara med fokus på initiativ som rör klimat och säkerhet i Sahel för åren 2018–2021.

I propositionen beskrivs hur de humanitära behoven i Mali och i Sahelregionen är omfattande och ökande. Miljöförstöring och konkurrens om mark- och vattenresurser bidrar till konflikter som tvingar ett ökat antal människor på flykt både inom Mali och över gränserna mellan länderna i regionen. Bristen på vatten och livsmedel är stor och tillgången till hälsovård är undermålig, vilket ytterligare försvagar återhämtningsförmågan efter kris och konflikt.

Enligt FN är i dag 5,9 miljoner människor i Mali i behov av humanitärt stöd. 1,3 miljoner människor befinner sig i akut livsmedelskris. Det ökande våldet mot civilbefolkningen driver människor på flykt och i maj 2021 beräknades över 385 000 människor vara på flykt inom landets gränser. Samtidigt bidrar våld och attacker mot civilbefolkningen i regionen till omfattande flyktingrörelser mellan länderna i regionen.

Mindre än hälften av FN:s samordnade humanitära responsplan i Mali var finansierad under 2020, och för 2021 är insatsen hittills finansierad till 21 procent. Sedan början av 2021 har Sverige genom Sida bidragit med 81 miljoner kronor i humanitärt bistånd till Mali, en ökning från 70 miljoner kronor under 2020. Sida gör löpande humanitära analyser av läget i landet, och beloppet kan komma att ytterligare öka under året. Sverige bidrog därutöver med humanitärt stöd genom flerårigt icke-öronmärkt kärnstöd till flera FN-organ som är aktiva i Mali.

Motionerna

I kommittémotionerna 2021/22:4257 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 1 och 2021/22:2571 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 6 anförs att regeringen bör öka satsningarna på humanitärt stöd, vatten, sanitet och jordbruksutveckling i Mali. I kommittémotion 2021/22:4257 yrkande 2 anförs att regeringen bör öka det humanitära biståndet till utsatta flyktingar i Malis närområden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill understryka vikten av fortsatt utvecklingsstöd och humanitärt stöd till Mali och Sahelregionen. I likhet med tidigare betänkanden vill utskottet särskilt betona betydelsen av fortsatta icke öronmärkta bidrag till de humanitära organisationerna. Dessa basbudgetstöd ökar möjligheterna för organisationerna att behålla en beredskap och snabbt agera när nya kriser och behov uppstår, t.ex. i Mali.

Med hänvisning till det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna 2021/22:2571 yrkande 6 och 2021/22:4257 yrkandena 1 och 2.

Reservationer

1. Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali m.m., punkt 1 (SD)

av Per Söderlund (SD), Björn Söder (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 470 personer till förfogande för att delta i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali (Minusma) till och med den 31 december 2022, under förutsättning att det även fortsättningsvis finns ett giltigt mandat för styrkan enligt beslut av FN:s säkerhetsråd och under förutsättning att den maliska regeringen inte inleder samarbete med legosoldater.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4257 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 4 och

bifaller delvis proposition 2021/22:22 och motion

2021/22:4268 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Uppgifter om att Malis ledning överväger samverkan med legosoldater är mycket oroande. Vi anser att det är oacceptabelt om Malis ledning skulle inleda samarbete med legosoldater och att detta i så fall måste leda till att den svenska väpnade styrkan som har ställts till Minusmas förfogande omedelbart dras tillbaka.

2. Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali m.m., punkt 1 (C)

av Kerstin Lundgren (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 470 personer till förfogande för att delta i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali (Minusma) till och med den 31 december 2022, under förutsättning att det även fortsättningsvis finns ett giltigt mandat för styrkan enligt beslut av FN:s säkerhetsråd och under förutsättning att den maliska regeringen inte anlitar den s.k. Wagnergruppen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4268 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 2 och
bifaller delvis proposition 2021/22:22 och motion
2021/22:4257 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 4.

Ställningstagande

Sverige behöver både ha en tydlig exitstrategi och en bättre omställningsförmåga om läget inte utvecklas som planerat i Mali. När läget på marken förändras, behöver även mål, syfte och omfattning av en militär insats anpassas.

Det finns information om att den maliska övergångsregeringen har planer på att anlita ryska legosoldater från den s.k. Wagnergruppen. Om det sker, måste Sverige lämna Minusmainsatsen i Mali med skyndsamhet. Vi ser det som en röd linje och det bör även vara en röd linje för regeringen. Det internationella samfundets stabiliserings- och säkerhetsinsatser ska inte agera tillsammans eller samordnat med Wagnergruppen. Detta behöver även tydliggöras när FN:s säkerhetsråd förlänger sitt mandat för Minusmainsatsen.

3. Avveckling av svenskt deltagande i Minusma, punkt 2 (SD)

av Per Söderlund (SD), Björn Söder (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4257 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 3 och
avslår motionerna
2021/22:2571 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 7,
2021/22:4262 av Joar Forssell m.fl. (L) och
2021/22:4268 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 1.

Ställningstagande

Som svenska medborgare kan vi känna stolthet över vårt bidrag till Minusma. Vi anser dock att Sverige nu behöver fokusera på återuppbyggnaden av totalförsvaret och att vi därför behöver sätta en borte tidsgräns för vårt militära engagemang i Mali. Vi föreslår därför att den svenska väpnade styrkan i Minusma ska vara helt avvecklad till halvårsskiftet 2023.

4. Avveckling av svenskt deltagande i Minusma, punkt 2 (C)

av Kerstin Lundgren (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4268 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 1 och avslår motionerna

2021/22:2571 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 7,

2021/22:4257 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 3 och

2021/22:4262 av Joar Forssell m.fl. (L).

Ställningstagande

Att Sverige deltar i internationella insatser för att bygga säkerhet och bidra till internationell fred och stabilitet är en viktig grundbult i svensk utrikespolitik. Sverige ska kunna delta i internationella insatser trots att försvaret nu återetableras nationellt. Det är också bra för vår nationella försvarsförmåga att delta i skarpa insatser utomlands.

Enligt uppgifter saknas planering för att genomföra valet i Mali i februari 2022 såsom det var överenskommet i övergångsavtalet. Om planeringen för att genomföra ett demokratiskt val inte återupptas och om val inte äger rum under 2022, anser vi att Sverige behöver ompröva sitt bidrag till och sin målsättning för Minusma. Sverige och även det internationella samfundet riskerar annars att hamna i en situation där vi med militär makt stöder de militära kuppmaakarna i stället för genomförandet av ett demokratiskt val. I ett sådant läge saknas förutsättningar för Sverige att understödja en långsiktigt hållbar politisk lösning på krisen i landet genom militär närvaro. Sverige bör i så fall avsluta sitt deltagande i Minusma så att den svenska militära insatsen kan lämna Mali senast vid halvårsskiftet 2023.

5. Avveckling av svenskt deltagande i Minusma, punkt 2 (L)

av Maria Nilsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4262 av Joar Forssell m.fl. (L) och
avslår motionerna
2021/22:2571 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 7,
2021/22:4257 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 3 och
2021/22:4268 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 1.

Ställningstagande

Mali behöver stabiliseringsinsatser, skydd av civila, främjande av mänskliga rättigheter, humanitär verksamhet, stöd till den politiska övergångsprocessen, inklusive genomförande av ett demokratiskt val.

Men trots en långvarig och omfattande utländsk trupp närvaro går utvecklingen i Mali åt fel håll. Den nuvarande regimen, som alltmer framstår som en militärjunta, visar inga tecken på att vilja genomföra ett demokratiskt val. Det pågår en oavbruten försämring av säkerhetsläget i landet. Frankrikes engagemang för Mali framstår som alltmer osäkert. Enligt uppgifter planerar maliska regeringen att anlita den s.k. Wagnergruppen.

Mot bakgrund av ovan nämnda omständigheter och utifrån att svenska soldater aldrig ska riskera att stå sida vid sida med ryska legosoldater anser jag att det svenska bidraget till Minusma bör vara avvecklat senast vid halvårsskiftet 2023.

6. Förhållningssätt till svenskt deltagande i Minusma, punkt 3 (M)

av Hans Wallmark (M), Pål Jonson (M), Jörgen Berglund (M) och Hans Rothenberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:3641 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 3,
2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 42 och
2021/22:4266 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Sveriges engagemang i Mali aktualiserar behovet av att ha tydliga mål, ramar och uppföljning för en internationell insats. Det behövs en tydligare redovisning från regeringen till riksdagen när Sverige ska förlänga en insats som Minusmainsatsen kring vad de långsiktiga målen för insatsen är, vilka resurser man avser att använda och hur uppföljning av effekt och målnöjdhetsgrad ska ske. Det gäller att skapa de bästa förutsättningarna för

insatsen, men även att insatsens målsättningar ska stämma överens med svenska intressen och värderingar, att insatsen tydligt ska stärka det nationella försvarets operativa förmåga och att den kan ge ett mervärde för svenska försvarspolitiska samarbeten med andra länder.

Sverige har under en längre tid bidragit till Minusmainsatsen och det börjar bli dags att lämna över för andra länder att ta vid. Vi har därför vid flera tillfällen begärt att regeringen tillsammans med Forsvarsmakten och andra relevanta myndigheter tar fram en exitstrategi för den svenska Minusmainsatsen i Mali, vilket regeringen har hörsammat i den aktuella propositionen.

Avvecklingen av det svenska bidraget till Minusmainsatsen bör ske skyndsamt, men med hänsyn tagen till den takt som säkerhetsläget medger. Det är centralt att det svenska tillbakadragandet sker under ordnade former och med respekt för såväl den maliska befolkningen som andra länder som deltar i insatsen, men också så att säkerheten för svenskar som deltar i andra militära eller civila insatser i Mali inte försämras. Exitstrategin ska ta ett helhetsgrepp på hur olika komponenter i svensk närvaro i Mali påverkas såsom militära insatser, biståndsverksamhet samt diplomatiska och politiska resurser. Även konsekvenser för Sveriges säkerhetspolitiska relationer med andra länder, i synnerhet Frankrike, ska beaktas.

Vi vill särskilt understryka betydelsen av att avvecklingen av den svenska Minusmainsatsen sker i nära dialog med Frankrike. Frankrike är en nyckelspelare i Mali och bär ett tungt ansvar för säkerheten i hela Sahelregionen. Sveriges relation till Frankrike präglas av den centrala roll som Frankrike har inom EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik. Relationen har fördjupats genom vårt deltagande i task Force Takuba och det franskledda försvarssamarbetet European Intervention Initiative. Utfallet av det franska presidentvalet under våren 2022 kan påverka det franska bidraget till Minusma. Det är därför viktigt att Sverige har en nära dialog med den franska regeringen under denna period för att försäkra sig om Frankrikes fortsatta engagemang i Mali.

Det finns information om att den maliska regeringen ska anlita den s.k. Wagnergruppen. Om den maliska regeringen skulle anlita Wagnergruppen måste det få avgörande konsekvenser för det svenska militära bidraget till Mali. Sverige kan under inga omständigheter samverka med Wagnergruppen.

7. Utvecklingsamarbete med Mali och dess närområde, punkt 4 (SD)

av Per Söderlund (SD), Björn Söder (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:2571 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 6 och

2021/22:4257 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

En fungerande FN-ledd säkerhetsfrämjande insats i Mali är en förutsättning för att kunna bedriva ett effektivt bistånd och uppnå en hållbar utveckling i landet. Enligt regeringens proposition fortsätter de humanitära behoven att vara omfattande. Vi anser att Sverige bör förstärka de humanitära insatserna till flyktingar i Malis närområden och biståndet som går till humanitärt stöd, vatten, sanitet och jordbruksutveckling i Mali.

Särskilt yttrande

Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali m.m., punkt 1 (KD)

Lars Adaktusson (KD) anför:

Jag delar Försvarsmaktens bedömning att Sveriges bidrag till Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali har varit värdefull. Den svenska styrkan har bidragit till relativ stabilitet, skydd av civilbefolkningen och konkret begränsat de islamistiska rörelsernas framfart och inflytande.

Sahelregionen är det område i världen där våldsbejakande islamism växer snabbast. Terrorgrupper som Islamiska staten, al-Qaida och Boko Haram är alla verksamma här och gör anspråk på politisk makt. Utöver Mali pågår våldsamma strider i länder som Niger, Burkina Faso, Nigeria, Tchad, Kamerun, Somalia och Egypten. I många fall rör det sig om en kombination av etniska och religiöst betingade konflikter. Vi måste ta hotet om att Mali inom kort kan falla offer för ett islamistiskt styre på stort allvar.

Mot bakgrund av den allvarliga utvecklingen är det min mening att EU och USA behöver stärka såväl sitt biståndsarbete som pågående militära insatser för att stödja de afrikanska länderna i kampen mot islamistisk extremism och terror. Båda dessa ben behövs. Att Europa nu trappar ned sitt engagemang i norra Afrika riskerar att förvärpa säkerhetsläget ytterligare. Vi måste vara beredda att göra mer för Afrika, även om arbetet inte leder till snabb framgång. Länder som Spanien, Italien och Tyskland har redan utarbetade säkerhetspolitiska strategier för Afrika på plats. Sverige kan ta efter detta arbete genom att markera vår avsikt och driva den gentemot EU.

De militärkupper som genomförts i Mali i augusti 2020 och maj 2021 har medfört att de redan på förhand svåra förutsättningarna för Minusma att verka i landet nu avsevärt försämrats. På samma sätt måste uppgifterna om förhandlingar mellan den maliska militärjuntan och ryska Wagnergruppen leda till konsekvenser.

Mitt parti eftersträvar en bred parlamentarisk uppslutning om villkoren och framtiden för Sveriges internationella insatser. Därför accepterar jag den nuvarande avvecklingstakten när det gäller det svenska bidraget till Minusma. Samtidigt håller jag dörren öppen för att stödja en förlängning av denna svenska militära insats i Mali om säkerhetsläget eller andra omständigheter och förhållanden kräver det. Lärdomarna från Irak och Afghanistan borde vara att inte ge terrorgrupper tillfälle att använda en sådan tidsplan till sin fördel. Tillbakadragandet av den svenska Minusmainsatsen från Mali behöver ske under ordnade former, utifrån en noggrann planering och en väl förankrad exitstrategi.

Det svenska stödet till Afghanistan har gjort skillnad, inte minst för alla de flickor som kunnat återvända till skolan. Sättet som avvecklingen av den insatsen skedde på riskerar emellertid att göra allt det goda arbete som

genomförts ogjort. Därför måste regeringen säkerställa att de misstag som begicks i samband med avvecklingen i Afghanistan inte upprepas i Mali.

I debatten har framförts att den här typen av insatser skulle dränera Försvarsmakten på medel, materiel och personal. Jag delar inte den uppfattningen, utan delar Försvarsmaktens bedömning att den svenska Minusmainsatsen i Mali leder till en förstärkt försvarsförmåga på hemmaplan. De befäl som tjänstgjort i Mali kommer hem som bättre militära chefer. Som med alla utlandsinsatser är det viktigt att uppdraget utvärderas under såväl som efter genomförd insats, särskilt vad gäller personalförsörjning, resurser och behov.

För närvarande är insatserna i Mali tillsammans den största internationella insats som Sverige deltar i. Den nära förestående avvecklingen av Sveriges militära närvaro i Mali innebär att Försvarsmakten inte längre deltar i större utlandsuppdrag. Jag vill att Sverige åtar sig att delta i fler internationella insatser. Särskilt angeläget är det att vi tillvaratar möjligheten att delta i insatser under Natos ledning. Lärdomar från det svenska bidraget till Minusma bör tas till vara i bedömningen om deltagande i nya insatser under FN-flagg.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2021/22:22 Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali:

Riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 470 personer till förfogande för att delta i FN:s stabiliseringsinsats i Mali (Minusma) till och med den 31 december 2022, under förutsättning att det även fortsättningsvis finns ett giltigt mandat för styrkan enligt beslut av FN:s säkerhetsråd.

Följdmotionerna

2021/22:4257 av Aron Emilsson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör öka satsningarna på humanitärt stöd, vatten, sanitet och jordbruksutveckling i Mali, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör öka det humanitära biståndet till utsatta flyktingar i Malis närområden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avvecklingen av den svenska väpnade styrkan i Minusma ska vara genomförd senast vid halvårsskiftet 2023 och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i det fall den maliska ledningen skulle göra verklighet av samarbete med legosoldater, ska det svenska deltagandet i Minusma omedelbart avslutas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:4262 av Joar Forssell m.fl. (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tidsplanen för en avveckling av det svenska bidraget till Minusma och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4266 av Hans Wallmark m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en nära dialog med Frankrike kring utveckling och avveckling av svenska insatser i Mali och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en tydligare redovisning av syfte, mål och ramar samt uppföljning av den svenska militära insatsen i Mali och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4268 av Kerstin Lundgren m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ompröva sitt bidrag till och målsättning för Minusmainsatsen och kunna lämna landet helt redan vid halvårsskiftet 2023 om demokratiska val inte planeras och genomförs under 2022 i Mali, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska lämna Minusmainsatsen med snabbhet om maliska regeringen kontrakterar Wagnergruppen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2021/22

2021/22:2571 av Björn Söder m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör öka satsningarna på humanitärt stöd, vatten, sanitet och jordbruksutveckling i Mali och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom maximalt ett år avsluta det svenska deltagandet i Minusma och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3641 av Pål Jonson m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en svensk exitstrategi för Sveriges bidrag till Minusmainsatsen i Mali som tar ett helhetsgrepp på hela Sveriges engagemang i Mali och dess närområde, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M):

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en svensk exitstrategi för Sveriges bidrag till Minusmainsatsen i Mali som tar ett helhetsgrepp om hela Sveriges engagemang i Mali och dess närområde och tillkännager detta för regeringen.